

Zmena vnímania suverenity štátu v interakcii s možnosťou jej narušenia

Changing the Perception of the State Sovereignty in Interaction with Possibility of Disturbing It

Laura Bačová

Abstract: *This study intends to provide readers with a comprehensive overview of the international legal framework regulating the use of military force and highlights some of the current concerns which exist within the context of humanitarian intervention and its successor concept, the so-called Doctrine of 'Responsibility to Protect' or 'R2P'. There exists a clear tension between the prohibition on the use of force against the sovereign States, the principle of non-interference in States' internal affairs and the promotion and protection of human rights. One of the most pressing problems is the question what to do in case when military force is required to be taken in response to a threat to international peace and security, involving the inability of the States to protect their own citizens or if they themselves grossly violate the human rights of their own population.*

Key Words: *International Public Law; United Nations Organization; Humanitarian Intervention; 'Responsibility to Protect' Doctrine; the Charter of the United Nations; Sanctions; State Sovereignty.*

Abstrakt: *Cieľom tejto štúdie je poskytnúť čitateľom komplexný prehľad o medzinárodno-právnom rámci, ktorý upravuje právo štátov siahnuť k použitiu ozbrojenej sily, s poukázaním na niektoré súčasné nejasnosti, ktoré vzišli z kontextu humanitárnej intervencie a jej nástupníckeho konceptu, tzv. doktríny „Zodpovednosť za ochranu“ (anglicky Responsibility to Protect) alebo „R2P“. Stretávame sa s jednoznačným rozporom medzi princípom zákazu použitia ozbrojenej sily voči suverénnym štátom, zásadou nezasahovania do vnútorných záležitostí štátov a presadzovaním a ochranou ľudských práv. Jedným z najnaliehavejších problémov je otázka, ako konať v prípade, ak sa žiada nasadiť vojenskú silu ako odpoveď na krízu spôsobilú ohroziť medzinárodný mier a bezpečnosť, zahrňujúcu neschopnosť štátov ochrániť svojich vlastných občanov, alebo v prípade, ak tieto štáty samé hrubo porušujú ľudské práva svojho vlastného obyvateľstva.*

KLúčové slová: Medzinárodné právo verejné; Organizácia Spojených národov; humanitárna intervencia; doktrína zodpovednosti za ochranu; Charta Organizácie Spojených národov; sankcie; suverenita štátu.

Úvod

Vývoj medzinárodnoprávnej úpravy práva siahať k vojne smeroval v prvej polovici 20. storočia postupne k jeho značnému obmedzeniu. Briand-Kelloggovým paktom z 27. augusta 1928, platným od 24. júla 1929,¹ vyhlásilo do konca roku 1929 takmer 50 štátov sveta a do roku 1939 celkovo až 63 zmluvných strán, že odsudzujú vojnu ako prostriedok riešenia medzinárodných nezhôd a zriekajú sa jej ako prostriedku národnej politiky vo svojich vzájomných vzťahoch. Štáty uvedeným dokumentom vyjadrili voči sebe záväzok, že urovnanie alebo vyriešenie všetkých sporov a konfliktov, ktoré môžu medzi nimi vzniknúť, nech sú akejkoľvek povahy alebo pôvodu, sa nemá nikdy uskutočniť inak, ako pokojnými prostriedkami. Pod pojmom „vojna“ sa v čase prijatia Briand-Kelloggovho paktu rozumel len ozbrojený konflikt medzi suverénnymi štátmi. Konflikty medzi inými aktérmi boli považované za občianske vojny. Pojem „vojna“ je v chápaní vyššie zmieneného dokumentu, ako aj v chápaní tradičného medzinárodného práva charakterizovaný dvoma na seba nadväzujúcimi skutočnosťami:²

- ✚ jej oficiálnym vypovedaním; a
- ✚ z nej vyplývajúcich právnych následkov.

Z pohľadu súčasných ozbrojených konfliktov vyvstáva vo vzťahu k predmetnému pojmovému vymedzeniu „vojny“ otázka, či ich možno za „vojnu“ považovať, nakoľko mimo skutočnosti, že došlo k reálnemu nasadeniu ozbrojenej sily, nielenže nedošlo u nich k jej vypovedaniu, ale zväčša ani k právnym následkom spojeným s nasadením ozbrojenej sily.³

¹ Pred prijatím uvedeného paktu sa medzinárodné spoločenstvo pokúšalo o zmluvné vyjadrenie zákazu vojny napríklad v Protokole o pokojnom riešení medzinárodných sporov z 2. októbra 1924 (Ženevský protokol), ktorý, napriek tomu, že bol prijatý všetkými 47 členmi Spoločnosti národov, nenadobudol platnosť pre jeho neratifikovanie Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

² Bližšie pozri ROSPUTINSKÝ, P. Vojna a ozbrojený konflikt v súčasnom medzinárodnom práve. *Politické vedy* [online]. 2011, roč. 14, č. 3, s. 56-78 [cit. 2018-07-27]. ISSN 1338-5623. Dostupné na: [http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky\(1\).pdf](http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky(1).pdf).

³ Dochádza hlavne k prerušeniu diplomatických a konzulárnych stykov medzi bojujúcimi stranami, prerušujú sa obchodné styky s nepriateľským štátom. Vypovedanie vojny má

Ako sme tomu svedkami, štáty vojnu v zmysle noriem medzinárodného práva oficiálne nevyhlasujú pravdepodobne z dôvodu, aby na ne nebolo nahliadané ako na agresorov, t.j. v zmysle noriem medzinárodného práva by mohol byť ich ozbrojený akt považovaný za útok voči suverénnemu štátu.⁴

Zákazom útočnej vojny sa štáty zriekli svojho dovtedajšieho práva riešiť spory medzi sebou v krajných prípadoch i vojnou, z čoho je zrejmé, že aj z dôvodu vyhnúť sa porušeniu zákazu útočnej vojny sa štáty zdráhajú v prípadoch použitia sily takúto ich akciu označiť za „vojnu“.⁵

Svetové spoločenstvo prijalo princíp zákazu hrozby silou a použitia sily i v Charte Organizácie Spojených národov.⁶ Medzinárodné spoločenstvo do nej premietlo požiadavku, že okrem vojny sa počíta aj s inými prípadmi násilia páchaného medzi štátmi, ktorého sa štáty mienia vystríhať rovnako ako vojny, a preto akékoľvek použitie ozbrojenej sily v rozpore s medzinárodným právom by malo byť automaticky považované za útočnú vojnu, agresiu.

Medzinárodným právom dovolené výnimky zo zákazu hrozby silou a použitia sily tvoria:

- sebaobrana, a to individuálna alebo kolektívna;
- ozbrojené donucovacie akcie potrebné na zachovanie alebo obnovenie medzinárodného mieru a bezpečnosti, uskutočňované Organizáciou Spojených národov alebo jej členskými štátmi na základe roz-

---

vplyv aj na platnosť medzinárodných politických a hospodárskych zmlúv, platia zmluvy uzavreté pre prípad vojny. Zmení sa postavenie príslušníkov nepriateľského štátu, ktorí majú obmedzený pohyb, sú presídľovaní, ich majetok je zadržaný, a tak ďalej.

⁴ Spojené štáty americké vyhlásili „vojnu“ napríklad terorizmu alebo Islamskému štátu. Prezident Barack Obama vyhlásil, že Spojené štáty americké so svojimi koalíčnymi partnermi Islamský štát zničia. Spojené štáty americké a ich spojenci nemali v úmysle podporovať režim sýrskemu prezidentu Bašáru Asadovi. Z pohľadu Spojených štátov amerických je sýrsky prezident Bašár Asad terorista, a preto je legálne viesť „vojnu“ proti jeho vláde. Ruské ministerstvo zahraničných vecí reagovalo na letecké útoky proti islamským militantom v Sýrii bez mandátu Organizácie Spojených národov vyhlásením, že sú aktom agresie (Voice of Russia).

⁵ Napríklad Operation Iraqi Freedom, Operation Enduring Freedom (oficiálne označenie vojny v Afganistane).

⁶ Organizácia Spojených národov je medzinárodná organizácia založená v roku 1945, t.j. po druhej svetovej vojne, 51 krajinami, ktoré sa zaviazali zachovávať medzinárodný mier a bezpečnosť, rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi a podporovať sociálny pokrok, lepšie životné podmienky a ľudské práva. Bližšie pozri OSN vo všeobecnosti. In: *UNIS Vienna* [online]. 2018 [cit. 2018-01-27]. Dostupné na: <http://www.unis.unvienna.org/unis/sk/topics/un-general.html>.

hodnutia Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov podľa článku 42 Charty Organizácie Spojených národov; a

- ✚ ozbrojené donucovacie akcie uskutočňované regionálnymi organizáciami⁷ na základe splnomocnenia Bezpečnostnou radou Organizácie Spojených národov podľa článku 53 ods. 1 Charty Organizácie Spojených národov.

K uvedeným legálnym prípadom použitia vojenskej sily ešte býva priradovaný národnooslobodzovací boj vedený vojenskými prostriedkami.⁸

Už pri letmom pohľade na výpočet dovolených výnimiek zo zákazu hrozby silou vo vzťahu k prípadom použitia ozbrojenej sily od roku 1945 je zrejmé, že veľká časť z nich sa netýkala ani sebaobrany, ani národnooslobodzovacieho boja, a ani akcií vykonaných so súhlasom Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov. Intervenujúce strany nasadzujúce vojenskú silu voči suverénnemu štátu, často bez jeho súhlasu, však vojnu nevyhlasujú tak, ako je to pravidlom v prípade tradičného medzinárodného práva, a zásadne popierajú, že by z ich strany išlo o útočnú vojnu. Vždy majú tendenciu svoje uchýlenie sa k sile morálne i politicky zdôvodňovať, a čo viac, nezriedka tiež medzinárodnoprávne obhajovať.⁹

Vzhľadom na skutočnosť, že v súčasnosti dochádza ku zmene vnímania suverenity štátu v interakcii s možnosťou jej narušenia, t.j. ku zmene

---

⁷ Charta Organizácie Spojených národov používa pojmy oblastné dohody a oblastné orgány a ich vzťah k Bezpečnostnej rade Organizácie Spojených národov vymedzuje v Kapitole VIII s názvom „Oblastné dohody“ (články 52 až 54).

⁸ V zmysle I. Dodatkového protokolu k Ženevským dohovoram sa medzinárodným ozbrojeným konfliktom rozumejú „ozbrojené konflikty, v ktorých národy bojujú proti koloniálnej nadvláde a cudzej okupácii a proti rasistickým režimom, aby uplatnili svoje právo na sebaurčenie, ako je zakotvené v Charte Organizácie Spojených národov a Deklarácii zásad medzinárodného práva týkajúcich sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov“. Dôsledkom citovaného ustanovenia získali národy bojujúce proti niektorému štátu ako zmluvnej strane Ženevských dohovorov a jeho I. Dodatkového protokolu možnosť mať rovnaké práva a povinnosti ako suverénne štáty, za podmienky, že subjekt, ktorý je možné považovať za ich predstaviteľa, sa zaviazal, že sa bude v konflikte riadiť Ženevskými dohovormi a ich I. Dodatkovým protokolom. Uvedené znenie I. Dodatkového protokolu sa stalo základom myšlienky mnohých internacionalistov, ktorí považujú národnooslobodzovacie boje za medzinárodným právom dovolený legálny prostriedok prípadného použitia ozbrojenej sily v medzinárodných stykoch.

⁹ Bližšie pozri ROSPUTINSKÝ, P. Vojna a ozbrojený konflikt v súčasnom medzinárodnom práve. *Politické vedy* [online]. 2011, roč. 14, č. 3, s. 56-78 [cit. 2018-07-27]. ISSN 1338-5623. Dostupné na: [http://www.fpvvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky\(1\).pdf](http://www.fpvvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky(1).pdf).

vnímania práva štátov uchýliť sa v odôvodnených prípadoch k použitiu ozbrojenej sily, napriek nejednoznačnosti prípadných oprávňujúcich ustanovení upravujúcich predmetnú problematiku, žiada sa analyzovať koncepty humanitárnej intervencie a doktríny zodpovednosti za ochranu (anglicky Responsibility to Protect, anglická skratka R2P), so zvláštnym dôrazom kladeným na ich vývoj vo svetle prebiehajúcich ozbrojených kríz, ktorým čelí svetové spoločenstvo v súčasnej dobe, a ich interakciu so suverenitou štátov, do ktorej sa z dôvodu ochrany základných ľudských práv intervencuje.

Právo siahnuť k použitiu ozbrojenej sily

Cieľom najmä povojnového medzinárodného práva verejného bolo úplné zamedzenie ozbrojených konfliktov medzi štátmi, v snahe ochrániť ľudstvo pred útrapami vojen, pri akceptovaní určitej formy nevyhnutného zásahu. Za takzvané „spravodlivé násilie“ možno pri splnení zákonných a morálnych požiadaviek považovať hlavne právo štátov na individuálnu a kolektívnu sebaobranu v zmysle Charty Organizácie Spojených národov, t.j. podniknutie takej akcie, ktorá je potrebná na zachovanie alebo obnovenie medzinárodného mieru či bezpečnosti a potlačenie útočného činu, vykonanej s mandátom Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov.

Definícia útočnej vojny (agresie) je zakotvená v Rezolúcii Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 3314/1974 o definícii agresie,¹⁰ kde je za „akt agresie“ považované použitie ozbrojenej sily štátom proti suverenite, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti iného štátu, alebo iným spôsobom nezlučiteľným s Chartou Organizácie Spojených národov.

Význam pojmu agresia získal nový rozmer prijatím Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu dňa 17. júla 1998, ktorým sa stanovili podmienky výkonu jeho jurisdikcie vo vzťahu k nemu.¹¹

---

¹⁰ Bližšie pozri *Resolution No. 29/3314* [Definition of Aggression] [1974-12-14]. Rezolúcia Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, UN Doc. A/RES/29/3314; a *Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z.z.*

¹¹ Spojené štáty americké nie sú zmluvnou stranou Rímskeho štatútu napriek tomu, že spočiatku podporovali myšlienku založenia stáleho Medzinárodného trestného súdu. Počas Rímskej konferencie sa zúčastneným zástupcom Spojených štátov amerických nepodarilo implementovať do znenia Rímskeho štatútu výnimku pre ich vojakov, napriek zdôrazňovaniu nevyhnutnosti ich účasti na rôznych operáciách, či už mierových alebo bojových.

Dňa 11. júna 2010 bol v ugandskej Kampale prijatý Dodatok Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie,¹² ktorý pri-niesol podrobnejšiu definíciu daného pojmu, podľa ktorej zločin agresie znamená plánovanie, prípravu, podnecovanie alebo spáchanie aktu agresie, ktorý svojou povahou, závažnosťou alebo rozsahom predstavuje zjavné porušenie (anglicky manifest violation) Charty Organizácie Spojených národov, ktorého sa dopustí osoba v pozícii umožňujúcej účinne kontrolovať alebo riadiť politické alebo vojenské aktivity štátu. „Akt agresie“ znamená na základe uvedeného dokumentu použitie ozbrojenej sily štátom proti suverenite, územnej celistvosti či politickej nezávislosti iného štátu, alebo použitie sily iným spôsobom nezlučiteľným s Chartou Organizácie Spojených národov. Akékoľvek z nižšie uvedených konaní sa, bez ohľadu na vyhlásenie vojny, považuje za akt agresie v súlade s Rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 3314 (XXIX) zo 14. decembra 1974:

- a) vpád alebo útok ozbrojených síl štátu na územie iného štátu alebo akákoľvek vojenská okupácia, hoci aj dočasná, ktorá je dôsledkom vpádu či útoku, alebo akékoľvek pripojenie územia iného štátu alebo jeho časti použitím sily;
- b) bombardovanie územia štátu ozbrojenými silami iného štátu alebo použitie akýchkoľvek zbraní štátom proti územiu iného štátu;
- c) blokáda prístavov alebo pobrežia štátu ozbrojenými silami iného štátu;
- d) útok ozbrojených síl štátu na pozemné, námorné či letecké sily, alebo loďstvo a letectvo iného štátu;
- e) použitie ozbrojených síl jedného štátu, ktoré sú na území iného štátu so súhlasom prijímajúceho štátu, v rozpore s podmienkami obsiahnutými v dohode, alebo akékoľvek predĺženie ich prítomnosti na takomto území po skončení platnosti dohody;

---

¹² Publikované v Zbierke zákonov pod č. 139/2014 Z.z. (Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky oznamuje, že 11. júna 2010 bol v Kampale prijatý Dodatok k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie). Publikované v Zbierke zákonov pod č. 79/2018 Z.z. (16. zasadnutie Zhromaždenia zmluvných strán Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu 14. decembra 2017 rozhodlo o aktivácii jurisdikcie Medzinárodného trestného súdu nad zločinom agresie od 17. júla 2018 na základe článku 15 bis ods. 3 a článku 15 ter ods. 3 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (Oznámenie č. 333/2002 Z.z.) v znení Dodatku k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie (Oznámenie č. 139/2014 Z.z.)).

- f) konanie štátu, ktorým sa umožňuje druhému štátu, aby využíval územie, ktoré mu štát poskytol k dispozícii, na páchanie aktu agresie proti tretiemu štátu;
- g) vyslanie ozbrojených bánd, skupín, neregulárneho vojska alebo žoldnierov štátom alebo v jeho mene, ktoré sa s použitím ozbrojenej sily proti inému štátu dopúšťajú alebo podstatným spôsobom zapájajú do činnosti takej závažnosti, ako sú vyššie vymenované konania.

Charta Organizácie Spojených národov je medzinárodným spoločenstvom považovaná za jeden zo základných stavebných pilierov súčasného systému medzinárodného práva verejného. Jej celosvetová aplikovateľnosť spočíva v skutočnosti, že zakladá povinnosť členov Organizácie Spojených národov postarať sa o to, aby i štáty, ktoré nie sú členmi Organizácie Spojených národov, konali podľa týchto zásad, pokiaľ je to potrebné pre udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti (článok 2 ods. 6 Charty Organizácie Spojených národov), čím zakladá práva a povinnosti vyplývajúce z uvedeného dokumentu nielen jej signatárom. Podľa Charty Organizácie Spojených národov sa členské štáty, okrem iného, zavazujú postupovať spoločne alebo jednotlivo, aby v spolupráci s Organizáciou Spojených národov dosiahli ciele založené na úcte k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov, zahŕňajúcej všeobecnú úctu k ľudským právam a základným slobodám. V zmysle článku 2 ods. 4 Charty Organizácie Spojených národov sa všetci členovia Organizácie Spojených národov vystríhajú vo svojich medzinárodných stykoch hrozby silou alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti každého štátu, ako aj každého iného spôsobu nezlučiteľného s cieľmi Organizácie Spojených národov¹³ a riešia svoje medzinárodné spory mierovými prostriedkami tak, aby neohrozili medzinárodný mier a bezpečnosť ani spravodlivosť (článok 2 ods. 3 Charty Organizácie Spojených národov). Charta Or-

---

¹³ Ciele Organizácie Spojených národov v zmysle článku 1 Charty Organizácie Spojených národov sú: zachovať medzinárodný mier a bezpečnosť a pre tento cieľ robiť účinné kolektívne opatrenia, aby sa predišlo ohrozeniu mieru, odstránilo sa jeho ohrozenie a potlačil každý útočný čin alebo iné porušenie mieru, a v zhode so zásadami spravodlivosti a medzinárodného práva uskutočňovať mierovými prostriedkami úpravu alebo riešenie sporov alebo situácií, ktoré by mohli viesť k porušeniu mieru; rozvíjať medzi národmi priateľské vzťahy založené na úcte k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov, ako aj robiť každé iné vhodné opatrenie na posilnenie svetového mieru; uskutočňovať medzinárodnú spoluprácu riešením medzinárodných problémov hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho alebo humanitného rázu podporovaním a posilňovaním úcty k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženstva; byť strediskom, ktoré by uvádzalo do súladu úsilia národov pri dosahovaní týchto spoločných cieľov.

organizácie Spojených národov stanovuje dve výnimky zo zmieneneho pravidla, pričom dovoľenými spôsobmi použitia sily či hrozby silou sú:

- ✚ ozbrojené akcie uskutočnené na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov v prípadoch ohrozenia mieru, porušenia mieru alebo útočných činov (články 41 a 42 Charty Organizácie Spojených národov),¹⁴ vrátane ozbrojených akcií uskutočnených oblastnými organizáciami v rámci tzv. oblastných dohôd na základe splnomocnenia či súhlasu Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov;
- ✚ výkon individuálnej a kolektívnej sebaobrany pred ozbrojeným útokom (článok 53 Charty Organizácie Spojených národov).

Medzi zástancami humanitárnej intervencie je možné stretnúť sa s názorom, že humanitárnu intervenciu možno vnímať ako ďalšiu potenciálnu výnimku k vyššie uvedeným, t.j. dovoľeným, prevažnou väčšinou svetového spoločenstva akceptovaným spôsobom použitia ozbrojenej sily, kde sa jedná o jej použitie alebo hrozbu jej použitia ako odpoveď na závažné porušovanie ľudských práv, s mandátom Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov a bez súhlasu vlády dotknutého štátu, na území ktorého k závažnému porušovaniu ľudských práv dochádza.

Zmena vnímania suverenity štátu

Súčasný dianie vo svete posúva konvenčné vojny¹⁵ do minulosti a realitou sa stávajú „vojny“, ktoré sa preniesli do husto obývaných oblastí, v ktorých sa civilní obyvatelia stávajú živými štípmi bojujúcich strán a ktoré majú často premenlivý a pochybný štatút. Súčasný ozbrojený stret sa takmer úplne odchyľil od konvenčných vojen, nakoľko už nie sú

---

¹⁴ Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov určí, či ide o ohrozenie mieru, porušenie mieru alebo útočný čin, a odporučí alebo rozhodne, aké opatrenia sa majú robiť podľa článkov 41 a 42 *Charty Organizácie Spojených národov*, aby boli zachované medzinárodný mier a bezpečnosť.

¹⁵ Konvenčná vojna predstavuje ozbrojený konflikt, kde jednotlivé strany používajú konvenčné zbrane, t.j. nepoužívajú zbrane hromadného ničenia, jadrové biologické a chemické zbrane, pričom bojujú otvorene na zemi, vo vzduchu či na mori. Sily oboch strán sú jasne definovateľné a organizované a používajú zbrane na boj proti vojsku protivníka. Základným cieľom konvenčnej vojny je oslabiť alebo zničiť nepriateľské ozbrojené sily, obsadiť územie, respektíve narušiť ich schopnosť ďalej viesť konvenčnú vojnu. Za konvenčný konflikt sa obyčajne považujú bojové operácie vedené v súlade s medzinárodným vojnovým právom (definované Haagskym dohovorom, Ženevskými konvenciami a radom ďalších dokumentov). Bližšie pozri *Konvenčná vojna* [online]. 2018 [cit. 2018-01-24]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Konvenčná_vojna.

súbojom medzi znepriatelenými štátmi vedeným proti vojsku protivníka, ale sú zložitou zmesou vnútroštátnych a medzinárodných prvkov realizujúcich sa v neohraničenom prostredí, ktorých súčasťou je narastajúci počet tak štátnych, ako aj neštátnych aktérov.¹⁶

Najväčšiu hrozbu posledných rokov predstavujú útoky teroristických skupín spájané s ideológiou radikálneho islamu, ktoré negatívne vplyvajú na bezpečnostné prostredie krajín hlásiacich sa k tradičným hodnotám západných kultúr. Problematickou sa stáva tzv. „vojna proti teroru“ nielen z pohľadu jej legitimity a účinnosti, ale i orientovanie sa v neprehľadných konfliktoch, nakoľko bojovníci za slobodu u jedných bývajú teroristami u druhých.

Od povojnového obdobia sa zmenili nielen aktéri ozbrojených stretov, ale aj charakter hrozieb. Súčasné ozbrojené konflikty majú povahu prevažne vnútroštátnych etnických či občianskych konfliktov prerastajúcich nielen do okolitých štátov. Príkladom nutnosti posudzovať pôvodne možno, na prvý pohľad, regionálny konflikt ako konflikt globálny a venovať mu vo vzťahu k ochrane medzinárodného mieru a bezpečnosti dostatočnú pozornosť je tzv. Arabská jar, mediálne vykresľovaná ako demokratizačný proces štátov severnej Afriky a Blízkeho východu, ktorý mal za následok stratu krehkej stability v oboch regiónoch a rozvrat Líbye a Sýrie. Arabská jar priniesla so sebou nové bezpečnostné hrozby taktiež pre Európu, ktoré sa, okrem iného, zhmotnili v migračnej kríze, ktorej v súčasnosti čelíme. Menej viditeľným, ale o to spoločensky nebezpečnejším javom je prienik myšlienok radikálneho islamu do Európy a s tým spojené hrozby terorizmu voči určitým cieľom, najmä v západnej Európe.

Roky trvajúca občianska vojna v Sýrii, ako aj vzostup militantného islamského radikalizmu reprezentovaného najmä tzv. Islamským štátom a inými povstaleckými skupinami vyústili do vojenskej intervencie v podobe leteckých náletov uskutočňovaných koalíciou vedenou Spojenými

---

¹⁶ Podpora povstaleckých (bojujúcich) skupín zo strany štátnych aktérov nebola nikdy nezvyčajnou záležitosťou. Tzv. štátom sponzorovaný terorizmus sa oddávna riadil známym heslom „nepriateľ môjho nepriateľa je mojím priateľom“; sledujúc cieľ zdoлаť, prípadne oslabiť vlastného nepriateľa bez zlej reklamy a bez straty na životoch vo vlastných radoch. Napríklad v nedávnom dokumente Bieleho domu s názvom *National Security Strategy of the United States of America* [Stratégia národnej bezpečnosti Spojených štátov amerických] z decembra 2017 je uvedené, že „Irán je hlavným sponzorom svetového terorizmu, ktorý využil nestabilitu na rozšírenie svojho vplyvu prostredníctvom partnerov a zástupcov, šírenia zbraní a financovania terorizmu.“ *National Security Strategy of the United States of America* [online]. 2017, s. 49 [cit. 2018-05-24]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

štátmi americkými, a následne ruskou armádou. Zmenu vo vnímaní Islamského štátu a posudzovaní sýrskej občianskej vojny svetovou verejnosťou vyvolali najmä násilné scény z bojísk, šíriace sa sociálnymi sieťami a médiami, a najmä presun jednotlivých dejstiev násilných stretov majúcich za následok množstvo nevinných obetí spájaných s Islamským štátom do sveta liberálnych hodnôt západnej Európy. Ďalšou hrozbou sú záujem jednotlivcov a riadených skupín zo západných krajín o výcvik v radoch džihádistských skupín a riziká spojené s touto regrutáciou, pričom prirodzenou ostáva otázka ich radikalizácie a následných rizík spojených s ich návratom a opätovným začlenením sa do bežného života (tzv. zahraniční bojovníci).

Meniace sa bezpečnostné prostredie prinieslo so sebou množstvo nových otázok, ktorými bolo nutné sa zaoberať vo vzťahu k ich potenciálu byť spôsobilými ohroziť medzinárodný mier a bezpečnosť, a tým sa stať legitímnym predmetom záujmu a rozhodovania Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, ako aj svetových veľmocí konajúcich často bez mandátu Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov. Výsledok takýchto zmien charakteru hrozieb v posledných obdobiach možno badať tiež vo vyššom počte intervencií.

Jednou z takýchto intervencií, ktorá zmenila pôvodný pohľad svetového spoločenstva na rozmer suverenity štátu a z nej vyplývajúce privilégiá, bola humanitárna intervencia síl Organizácie Severoatlantickej zmluvy v Kosove v roku 1999, ktorá vyvolala v rámci medzinárodného spoločenstva rozsiahlu diskusiu ohľadom jej legitímnosti vo vzťahu ku dvom na seba narážajúcim hodnotám, ktoré súčasné medzinárodné spoločenstvo zaraďuje medzi základné piliere svojho fungovania – vo vzťahu k suverenite štátu a s ňou súvisiacemu princípu nezasahovania do vnútorných záležitostí štátu a ku koncepcii ľudských práv, ktorá chápe suverenitu štátu ako zodpovednosť štátu za ochranu svojho obyvateľstva. Dôvodom danej intervencie bolo rozsiahle porušovanie ľudských práv, vrátane masakrov civilného obyvateľstva a etnických čistiek, ktoré prinútilo viac ako jednu pätinu obyvateľov Kosova (viac ako 400 tisíc obyvateľov) opustiť domovy.¹⁷ Intervencia bola uskutočnená bez súhlasu Belehradu a bez mandátu Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov. Hoci bola z pohľadu splnenia jej primárneho cieľa zastaviť masové násilie pro-

---

¹⁷ Bližšie pozri ROBERTS, A. NATO's 'Humanitarian War' over Kosovo. *Survival* [online]. 1999, vol. 41, no. 3, s. 102-123 [cit. 2018-03-10]. ISSN 1468-2699. Dostupné na: <http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/NATOhumanitarian.pdf>.

ti civilnému obyvateľstvu považovaná za úspešnú, vyvolala diskusiu o jej legitimitu a prípadnom rozpore s princípom nezasahovania do vecí, ktoré patria do vnútornej právomoci štátu. Tieto debaty boli umocnené diskusiou o použití vojenskej sily v medzinárodných vzťahoch, najmä ak nie je vedená pod záštitou či so súhlasom Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov.

Nakoľko humanitárna intervencia nie je medzinárodným právom definovaná a postoj k nej je nejednoznačný, posúva sa jej legitimita skôr do polohy problému právno-politického. Humanitárna intervencia je otázkou vzťahu medzi oprávnenosťou požívať privilégiá vyplývajúce zo štátnej suverenity štátom, ktorý nie je schopný alebo ochotný chrániť svojich občanov vo vzťahu k použitiu ozbrojenej sily, s cieľom ochrany ľudských životov. Bezpochyby by k takejto forme intervencie malo dôjsť až po dôslednom zvážení charakteru nepokojov v štáte, napríklad po zvážení, či nejde o zmenu štátneho režimu alebo či aj naplnením jej cieľov intervencia nepovedie k zhoršeniu situácie v krajine, tak, ako toho môžeme byť svedkami v Líbyi. Napriek tomu, že sa mnohé štáty stavajú k humanitárnej intervencii skepticky, naprieč svetovým spoločenstvom panuje zhoda v tom, že základné ľudské práva a slobody každého jednotlivca musia byť za každých okolností rešpektované a zločiny proti ľudskosti sa nesmú tolerovať.

Podľa Charty Organizácie Spojených národov sa členské štáty zaväzujú postupovať spoločne alebo jednotlivo, aby v spolupráci s Organizáciou Spojených národov dosiahli ciele založené na úcte k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov, zahŕňajúcej všeobecnú úctu k ľudským právam a základným slobodám, z čoho možno vyvodiť, že situácie rozsiahleho porušovania ľudských práv môžu oprávňovať k jednostrannej alebo kolektívnej humanitárnej intervencii, pokiaľ takéto konanie prebieha pod záštitou Organizácie Spojených národov. V spojení s postupným nabieraním kompetencií prostredníctvom interpretácie Charty Organizácie Spojených národov sa tak Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov snaží zmenšiť priepasť medzi legitimizáciou a aktívnou reakciou na krízy a ohrozenia mieru a bezpečnosti prostredníctvom tzv. „politiky ochrany“, ktorá v sebe spája princípy ochrany civilného obyvateľstva a doktrínu zodpovednosti ochraňovať.

Pôvodný koncept a pohľad na suverenitu štátu a princíp nezasahovania v zmysle článku 2 ods. 7 Charty Organizácie Spojených národov sa v medzinárodnom právnom systéme za posledných 60 rokov nepochyb-

ne zmenil. Právo na intervenciu je v súčasnosti podporované i názorom, že v prípadoch, keď hrozia veľké straty na ľudských životoch a rozsiahle porušovanie ľudských práv a slobôd, je povinnosťou štátov konať, ideálne s mandátom Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, ale v nevyhnutných prípadoch aj bez neho, s odkazom na univerzálne platnú hodnotu ľudských práv a ľudského života, ktorá má mať prednosť pred ochranou národných záujmov jednotlivých štátov a ich suverenitou. Na druhej strane sa humanitárna intervencia spochybňuje predovšetkým s poukázaním na nejasné motívy a národné záujmy intervenujúcich štátov, ktoré usmerňujú štáty konať vtedy, keď im to vyhovuje, a zdržať sa konania v prípadoch, keď to vyžaduje ich národný záujem. Inštitút humanitárnej intervencie je tak legitímne spochybňovaný s odkazom na jeho používanie a zneužívanie ako nástroja zahraničnej politiky silných štátov, respektíve ako neoimperialistického nástroja zahraničnej politiky liberálnych demokracií.¹⁸

V ponímaní svetového spoločenstva stoja oproti sebe dva základné princípy – princíp nezasahovania do suverenity štátov a princíp ochrany ľudských práv, vyplývajúce, okrem iného, aj zo samotnej preambuly Charty Organizácie Spojených národov.¹⁹ Okrem vyššie uvedenej ochrany ľudských práv, zakotvenej priamo v Preambule Charty Organizácie Spojených národov, je táto priorita premietnutá i do článku 1 ods. 3 Charty Organizácie Spojených národov, kde je uvedené, že jedným z cieľov Organizácie Spojených národov je uskutočňovať medzinárodnú spoluprácu riešením medzinárodných problémov hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho alebo humanitného rázu, podporovaním a posilňovaním úcty k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých [...] Aby sa vytvorili podmienky stability a blahobytu, ktoré sú potrebné pre mierové a priateľské styky medzi národmi, založené na úcte k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov, [...] bude Organizácia Spojených národov

¹⁸ Bližšie pozri RATICOVÁ, J. a D. KAŠČÁKOVÁ. „Politika ochrany“: reformulácia konceptuálneho rámca reakcie OSN na ohrozenia mieru a bezpečnosti. *Politické vedy* [online]. 2012, roč. 15, č. 1, s. 105-130 [cit. 2018-03-10]. ISSN 1335-2741. Dostupné na: http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2012/raticova_kascakova.pdf.

¹⁹ „My, ľud Spojených národov, odhodlaný uchrániť budúce pokolenia pred metlou vojny, ktorá dvakrát v priebehu nášho života priniesla ľudstvu nevysloviteľné strasti, a vyhlásiť znovu svoju vieru v základné práva, dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti [...], a pre tento cieľ pestovať znášanlivosť a žiť spolu navzájom v mieri ako dobrí susedia, zjednotiť svoje sily pre zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, prijať zásady a zaviesť metódy zaručujúce, že sa ozbrojené sily budú používať len v spoločnom záujme...“. *Charta Organizácie Spojených národov*.

rozvíjať všeobecnú úctu k ľudským právam a základným slobodám [...] (článok 55 Charty Organizácie Spojených národov). Vychádzajúc zo znenia Charty Organizácie Spojených národov a z nej vyplývajúcej opakovanej požiadavky ochrany ľudských práv by bolo možné konštatovať, že nekonať v záujme ich ochrany by bolo porušením ustanovení samotnej Charty Organizácie Spojených národov. Avšak, popri zásade z nej jednoznačne vyvoditeľnej, a to práva štátov vyplývajúceho z ich suverenity, t.j. popri zásade nezasahovať do vecí, ktoré patria do vnútornej právomoci štátov, Charta Organizácie Spojených národov taktiež zakazuje použitie sily, pokiaľ nejde o individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu v reakcii na ozbrojený útok a použitie sily povolené Bezpečnostnou radou Organizácie Spojených národov podľa Kapitoly VII Charty Organizácie Spojených národov, čím sa stáva legitimita ozbrojeného zásahu bez súhlasu štátu, do ktorého sa intervenciu, viac ako spornou. V kontexte súčasného vývoja sa tak javí problematickou nielen otázka humanitárnej intervencie v prípadoch, keď dochádza k porušeniu suverenity štátu, do ktorého sa bez jeho súhlasu intervenciu, ale zároveň aj otázka humanitárnej neintervencie v prípadoch, keď dochádza k rozsiahlemu porušovaniu ľudských práv.

Bývalý generálny tajomník Organizácie Spojených národov Kofi Annan, ktorý bol jedným z prvých iniciátorov diskusie o možnosti medzinárodného spoločenstva narušiť suverenitu krajiny, ktorá masívne porušuje práva vlastných občanov, vyslovil na pôde Organizácie Spojených národov nasledovnú otázku: „Ak je naozaj humanitárna intervencia neakceptovateľným útokom na suverenitu, ako by sme teda mali reagovať na Rwandu, na Srebrenicu – príšerné a systematické porušovania ľudských práv, ktoré zasahujú všetky predstavy o našej spoločnej ľudskosti?“²⁰ Kofi Annan svoju otázku položil v rámci Správy pri príležitosti nového milénia (tzv. Millennium Report), v časti zaoberajúcej sa dilemou intervencie. V krátkosti v správe zhrnul dovtedajšiu diskusiu o možných odpovediach na závažné porušovania ľudských práv a opätovne vyzval štáty, aby pokračovali v debate o ozbrojenej intervencii, keďže tvárou v tvár masovému vraždeniu nesmie byť odmietnutá ani táto, za každých okolností najkrajnejšia možnosť, a pripomenul, že „skutočnosť, že nemôžeme ochrániť

---

²⁰ Bližšie pozri dokument Background Information on the Responsibility to Protect. In: *United Nations* [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné na: <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgresponsibility.shtml>.

ľudí všade, nie je dôvodom pre to, aby sme nerobili nič vtedy, keď môže-
me.“²¹

V priamej reakcii na jeho slová sa kanadská vláda rozhodla zvolať skupinu expertov a mimovládnych organizácií a založila Medzinárodnú komisiu pre intervenciu a štátnu suverenitu (anglicky International Commission on Intervention and State Sovereignty, anglická skratka ICISS).²² Jej hlavným cieľom bolo vytvoriť teoretický rámec zaoberajúci sa otázkami, ako a kedy by mala medzinárodná komunita reagovať na vznikajúce krízové situácie, ktoré zahŕňajú potenciálne straty na životoch a zločiny proti ľudskosti vo veľkom meradle. Medzinárodná komisia pre intervenciu a štátnu suverenitu na základe svojej ročnej práce vydala v roku 2001 správu s názvom Zodpovednosť za ochranu alebo R2P (z anglického Responsibility to Protect), a neoficiálne tým iniciovala novú éru v diskusiách, vyznačujúcu sa nástupníckym konceptom humanitárnej intervencie. Napádaný koncept intervencie bol nahradený konceptom R2P, t.j. oprávnenosťou svetového spoločenstva intervenovať v prípade, že štát zlyhá vo vykonávaní svojich ochranných povinností vo vzťahu k vlastným obyvateľom. Konceptia R2P by mala zabezpečiť, že dôraz v diskusií sa presunie od samotného kontroverzného aktu intervencie na potrebu chrániť ohrozené civilné obyvateľstvo, a zároveň na prevenciu a následnú pomoc pri navracaní krajiny do stavu spôsobilého plniť funkcie štátu.

Konceptia R2P sa stala súčasťou medzinárodnoprávneho uvažovania po Svetovom summite v roku 2005, keď Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov po dlhých diskusiách konsenzuálne schválilo Rezolúciu 60/1, známu tiež ako Záverečný dokument Svetového summitu. Od Summitu v roku 2005 sa konceptia R2P začala postupne objavovať v rôznych dokumentoch Organizácie Spojených národov i argumentáciách štátov a dôležitou črtou diskusií bolo až do zásahu medzinárodného spoločenstva v Líbyi hlavne zdôrazňovanie jej preventívneho charakteru. V zmysle uvedeného konceptu má každý štát zodpovednosť chrániť svo-

---

²¹ Bližšie pozri dokument *We the Peoples: The Role of the United Nations in the Twenty-first Century* [2000-03-27]. Správa Generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, UN Doc. A/54/2000.

²² Bližšie pozri WEISS, Th. G. a D. HUBERT, et al. *The Responsibility to Protect: Research, Bibliography, Background: Supplementary Volume to the Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty* [online]. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. 410 s. [cit. 2018-07-15]. ISBN 1-55250-256-2. Dostupné na: <http://www.idrc.ca/EN/Resources/Publications/Pages/IDRCBookDetails.aspx?PublicationID=242>.

jich obyvateľov pred genocídou, vojnovými zločinmi, etnickými čistkami a zločinmi proti ľudskej a medzinárodnej komunite by mala pomáhať jednotlivým štátom ochraňovať ich obyvateľstvo pred týmito zločinmi, vrátane pomoci tým, ktorí sú pod tlakom pred vypuknutím krízy alebo konfliktu.

Po vypuknutí občianskej vojny v Líbyi začiatkom roku 2011, a obzvlášť po vyhlásení Muammara Kaddáfího prirovnávajúceho opozíciu k „švábom“ a vyhlásení, že „vyčistí Líbyu od dverí ku dverám“, pristúpilo medzinárodné spoločenstvo k rýchlemu a rozhodnému kroku, keď dňa 25. februára 2011 ustanovilo vyšetrovaciu komisiu Rady pre ľudské práva a v nasledujúci deň Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov prijala Rezolúciu č. 1970/2011, ktorou Muammara Kaddáfího odsúdila za nedodržiavanie ľudských práv a neumožnenie vstupu humanitárnych pracovníkov do krajiny. Oprávnení rozhodnúť v danej veci posúdili správanie Muammara Kaddáfího a dianie v Líbyi za také, ktoré je „učebnicovým príkladom konceptu R2P v praxi“.

Zásah v Líbyi v roku 2011 nebol svetovým spoločenstvom vnímaný ako úspešný, čo malo, nepochybne, za následok zdržanlivosť svetových mocností pri posudzovaní hrozieb v prípade konfliktu v Sýrii a reakcií naň; napriek tomu, že masívna eskalácia konfliktu a udalosti s ním súvisiace si žiadali aplikáciu konceptu R2P, svetové spoločenstvo nezasiahlo. Možno mohlo alebo malo, avšak pre neúspech v Líbyi a rôznorodosť záujmov stálych členov Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov boli kompetentní rozhodnúť o aplikácii R2P, prípadne inej formy intervencie nejednotní, zdržanliví.²³

Aký význam má predmetný koncept v súčasnosti, po neúspechu jeho aplikácie v Líbyi a neúspechoch jeho neaplikácie v Sýrii? Za postoj civilizovaného sveta k útrapám v Sýrii, pridržajúceho sa pravidla „Čo sa stane vo Vegas, ostane vo Vegas“, zaplatilo obyvateľstvo Sýrie, ktoré nedokázala ochrániť jeho vláda, tou najvyššou cenou, svojimi životmi. Cenu za naše zlyhanie ochrániť tých, ktorých nevie alebo nedokáže chrániť ich vláda, platíme aj my vo forme migračnej krízy, ktorej v súčasnosti čelíme, a, mimo iného, tiež vo forme menej viditeľných, ale spoločensky nemenej nebezpečných javov, ako sú prienik myšlienok radikálneho islamu do Eu-

---

²³ Stáli členovia Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov často presadzujú svoje záujmy prostredníctvom využívania práva veta, ktorým blokujú prijatie rezolúcií, t.j. môžu zablockovať akékoľvek rozhodnutie Organizácie Spojených národov. Uvedené právo nie je možné obísť.

rópy a s tým spojené hrozby islamského terorizmu či návrat zradikalizovaných zahraničných bojovníkov do našich krajín.

Záver

Kreovanie inštitúcií, akými sú hlavne Organizácia Spojených národov, Európska únia či Organizácia Severoatlantickej zmluvy, napomáha rovnováhe síl, ktorá predchádza novej dominancii individuálnych štátov, veľmocí. Napríklad počas „studenej vojny“ participovali dve svetové superveľmoci na súťaži v zbrojení, v ktorej sa každá z nich snažila nezaostať za nepriateľom a svetový mier bol zabezpečený prostredníctvom istoty vzájomného zničenia. Tento bipolárny „poriadok“ bol založený na koncepte symetrie, kde kvalitatívna výhoda „Západu“ bola vyvážená kvantitatívnou výhodou „Východu“.

Hlavnú zodpovednosť Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov za zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, čo je vyjadrením jej kompetencie, je možné odvodiť zo samotného znenia článku 24 Charty Organizácie Spojených národov. Rozhodovanie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov v zmysle Kapitol VI, VII, VIII a XII Charty Organizácie Spojených národov na ňu delegovalo spoločenstvo národov s tým, že ju uznalo za autoritu, ktorá v takýchto prípadoch koná v jeho mene. S danou kompetenciou Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov úzko súvisí tiež záväzok všetkých členov Organizácie Spojených národov, že prijímajú a vykonávajú rozhodnutia Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, čo možno považovať za výrazný zásah do ich suverenity, nakoľko sa štáty vstupom do Organizácie Spojených národov zaviazali vykonať aj také rozhodnutia, ktoré nemali možnosť a nemohli ovplyvniť, napriek skutočnosti, že v zmysle článku 2 ods. 1 Charty Organizácie Spojených národov je Organizácia Spojených národov založená na zásade zvrchovanej rovnosti všetkých svojich členov. Na základe skutočnosti, že v Bezpečnostnej rade Organizácie Spojených národov nemajú zastúpenie všetky štáty sveta,²⁴ a predsa sú jej rozhodnutia záväzné, dokonca aj pre nečlenské štáty, je možné vyvodiť, že potreba efektívnej ochrany medzinárodného mieru a bezpečnosti potláča suverenitu štátov do úzadia v porovnaní s jej deklarovaným rozmerom. Členské štáty Organizácie Spojených národov sa po útrapách dvoch svetových vojen zriekli v prospech Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených

²⁴ Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov sa skladá z 15 členov, pričom víťazné štáty druhej svetovej vojny predstavujú jej stálych členov, t.j. Čína, Francúzsko, Ruská federácia, Spojené štáty americké a Veľká Británia.

ných národov časti svojej suverenity, aby tak zaručili svetovú, a v neposlednom rade i svoju vlastnú bezpečnosť.

Odklon od pôvodne vnímanej suverenity štátu, spojenej najmä s privilégiami, zaväzuje predstaviteľov štátnej moci k povinnostiam voči svojmu obyvateľstvu, ktoré musia nevyhnutne dodržiavať. Aj keď nenájdeme jednotnú definíciu demokracie ako takej, vo všeobecnosti ju možno identifikovať cez princípy suverenity ľudu, spoločenského konsenzu, slobody, rovnosti či spravodlivosti. Ak sú uvedené princípy v rámci štátu naplnené, môžeme hovoriť o demokratickom politickom systéme, ktorého jedným zo základných atribútov je tiež garantovanie základných ľudských práv a slobôd na svojom území, tak voči svojmu obyvateľstvu, ako aj voči každému bez rozdielu. Vychádzajúc z princípu suverenity demokratického štátu, nielen predstavitelia štátnej moci by mali pociťovať zodpovednosť z nej vyplývajúcu, ale taktiež obyvatelia štátu by sa mali snažiť o aktívnu účasť na veciach verejných a na budovaní blahobytu krajiny, s cieľom žiť v spoločnosti založenej na úcte a rešpekte k základným princípom demokratickej spoločnosti a spravodlivosti, nakoľko štátna moc nielenže z ľudu pochádza, ale má naň i najväčší dopad.

Rešpektovanie pravidiel správania sa v medzinárodných vzťahoch, výlučne mierové riešenie prípadných sporov s dôrazom kladeným na rozvoj diplomacie a budovanie spoločnosti založenej na vysokom morálnom kredite sa javí ako garancia konania štátov v zmysle základných zásad, od ktorých by sa svetové spoločenstvo, usilujúce sa o budovanie svetového mieru, bezpečnosti a spravodlivosti, nemalo odchyliť.

Zoznam bibliografických odkazov

Background Information on the Responsibility to Protect. In: *United Nations* [online]. 2018 [cit. 2018-07-10]. Dostupné na: <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgresponsibility.shtml>.

National Security Strategy of the United States of America [online]. 2017. 56 s. [cit. 2018-05-24]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

OSN vo všeobecnosti. In: *UNIS Vienna* [online]. 2018 [cit. 2018-01-27]. Dostupné na: <http://www.unis.unvienna.org/unis/sk/topics/un-general.html>.

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z.z.

- RATICOVÁ, J. a D. KAŠČÁKOVÁ. „Politika ochrany“: reformulácia konceptuálneho rámca reakcie OSN na ohrozenia mieru a bezpečnosti. *Politické vedy* [online]. 2012, roč. 15, č. 1, s. 105-130 [cit. 2018-03-10]. ISSN 1335-2741. Dostupné na: http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2012/raticova_kascakova.pdf.
- Resolution No. 29/3314* [Definition of Aggression] [1974-12-14]. Rezolúcia Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, UN Doc. A/RES/29/3314.
- ROBERTS, A. NATO's 'Humanitarian War' over Kosovo. *Survival* [online]. 1999, vol. 41, no. 3, s. 102-123 [cit. 2018-03-10]. ISSN 1468-2699. Dostupné na: <http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/NATOhumanitarian.pdf>.
- ROSPUTINSKÝ, P. Vojna a ozbrojený konflikt v súčasnom medzinárodnom práve. *Politické vedy* [online]. 2011, roč. 14, č. 3, s. 56-78 [cit. 2018-07-27]. ISSN 1338-5623. Dostupné na: [http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky\(1\).pdf](http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2011/rosputinsky(1).pdf).
- The Responsibility to Protect: Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty* [online]. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. 91 s. [cit. 2018-07-15]. ISBN 0-88936-960-7. Dostupné na: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.
- We the Peoples: The Role of the United Nations in the Twenty-first Century* [2000-03-27]. Správa Generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, UN Doc. A/54/2000.
- WEISS, Th. G. a D. HUBERT, et al. *The Responsibility to Protect: Research, Bibliography, Background: Supplementary Volume to the Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty* [online]. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. 410 s. [cit. 2018-07-15]. ISBN 1-55250-256-2. Dostupné na: <http://www.idrc.ca/EN/Resources/Publications/Pages/IDRCBookDetails.aspx?PublicationID=242>.

JUDr. Laura Bačová

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava

Slovenská republika
laura_1@email.cz